

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ
ТА СОЦІОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ”

(для бакалаврів, спеціалістів)

МАУП

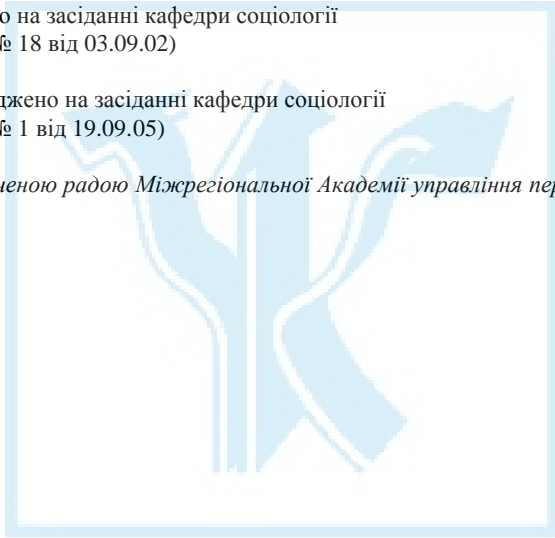
Київ 2005

Підготовлено кандидатом соціологічних наук *Т. Г. Червінською*,
аспіранткою кафедри історії та теорії соціології Національного університету
імені Тараса Шевченка *О. П. Яйченею*

Затверджено на засіданні кафедри соціології
(протокол № 18 від 03.09.02)

Перезатверджено на засіданні кафедри соціології
(протокол № 1 від 19.09.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Червінська Т. Г., Яйченя О. П. Навчальна програма дисципліни “Історія соціології та соціологічних вчень” (для бакалаврів, спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 20 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Історія соціології та соціологічних вчень”, теми контрольних робіт, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП),
2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Історія соціології та соціологічних вчень” є складовою програми професійної підготовки бакалаврів і спеціалістів, які навчаються в МАУП.

Мета вивчення дисципліни — під час реконструкції історичного становлення соціологічного знання усвідомити процес виникнення, основні етапи розвитку, історичні форми і напрями розвитку соціологічного знання, дослідити процес виокремлення з людського досвіду знання про суспільство і набуття ним форми емпірично обґрунтованої наукової теорії.

Як самостійна наука соціологія виникла у XIX ст. (термін увів О. Конт), проте виникла вона набагато раніше. З огляду на це доцільно ширше розуміти предмет історії соціології, а саме як вивчення теоретичних уявлень про суспільство, які передували виникненню власне соціології. Історія соціології та соціологічних вчень розглядає крім академічного та сучасного етапів розвитку ще й історію соціологічної думки від античності до О. Конта, або протосоціологію.

Знання, здобуті під час вивчення дисципліни “Історія соціології та соціологічних вчень”, є основою для подальшого глибшого вивчення теоретичної соціології.

Для успішного засвоєння навчальної дисципліни слід дотримуватися вимог і рекомендацій, викладених в організаційно-методичних матеріалах МАУП.

За результатами вивчення матеріалу цього курсу студенти складають залік (іспит).

Основними навчально-методичними посібниками з курсу “Історія соціології та соціологічних вчень” є видання, наведені у списку рекомендованої літератури.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни

“ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ”

№ п/п	Назва розділу і теми
	I. Становлення і розвиток протосоціологічного знання
1	Історія соціології як наука
2	Соціальне знання античності
3	Соціальне знання епохи Середньовіччя
4	Соціальні вчення Нового часу. Становлення системи суспільствознавства
	II. Класична соціологія XIX — початку XX ст.
5	Виникнення і розвиток соціології у XIX — на початку XX ст.
6	Соціологічний натуралізм
7	Антинатуралістична реакція в соціології і формування теорій соціальної дії
	III. Сучасний етап розвитку соціології
8	Американська соціологія 20–60-х років
9	Німецька соціологічна думка першої половини XX ст.
10	Соціологічна думка Франції
11	Структурний функціоналізм і його альтернативи
12	Феноменологічна соціологія і етнометодологія
13	Новітні напрями розвитку соціологічної теорії

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни

“ІСТОРІЯ СОЦІОЛОГІЇ ТА СОЦІОЛОГІЧНИХ ВЧЕНЬ”

Розділ I. Становлення і розвиток протосоціологічного знання

Тема 1. Історія соціології як наука

Об’єкт і предмет історії соціології. Особливості історичного розвитку соціологічного знання, зв’язок його еволюції з історією суспільства та культурними традиціями.

Періодизація історії соціології: критерії, етапи, особливості.

Місце історії соціології в структурі соціологічного знання. Значення історії соціології для розвитку сучасної соціології.

Література [7; 10; 22; 24; 28; 36; 59]

Тема 2. Соціальне знання античності

Міф та епос як найдавніші форми відображення дійсності первісного та раннього класового суспільства.

Соціальне знання в культурах Стародавнього Сходу. Протосоціологічне знання стародавнього Китаю, Індії, Вавілону, Єгипту.

Зародження елементів наукового знання в межах античної культури Греції та Риму. Соціально-економічна та політична обумовленість емпіричних досліджень в античних суспільствах. Значення праць логографів та істориків (Геродот, Фулідід, Полібій та ін.) для розвитку наукового знання.

Проблеми суспільства та людини у творчості Демокріта. Вчення Платона про суспільство. “Ідеальна держава” Платона.

Аристотель про принципи ймовірного та достовірного знання. Система класифікації наук у Аристотеля. Проблеми суспільства, людини та сенсу її життя у творчості Аристотеля. Аристотель про походження, сутність і форми держави.

Література [6; 8; 28; 36; 37; 53; 69]

Тема 3. Соціальне знання епохи Середньовіччя

Зміна світоглядної парадигми суспільствознавства. Соціальне вчення раннього християнства. Людина і сенс її життя у вченнях “отців церкви”. Теософія Августина Блаженного як спроба есхатологічного опису всесвітньої історії людства. Концепція “двох градусів”.

Гуманісти епохи Відродження: нові уявлення про людину та її світ у творчості А. Данте, Ф. Петрарки, Л. Бруні, Л. Валли та ін.

Соціальні утопії Т. Мора та Т. Кампанелли, пошук ідеального державного устрою.

Вчення про державу Н. Макіавеллі. Ж. Боден про значення географічного фактора в історії. Ідеї природного права та “суспільного договору” у творчості Г. Гроція.

Емпіричні дослідження в епоху Середньовіччя в Західній Європі. Переписи та козацькі реєстри на Русі XIII–XVII ст.

Література [8; 28; 37; 45]

Тема 4. Соціальні вчення Нового часу. Становлення системи суспільствознавства

Особливості розвитку соціального знання Нового часу.

Соціальна концепція Т. Гоббса. Вчення про людину й “суспільний договір”. “Природне право”, “суспільний договір” і утворення держави. Концепція лібералізму Д. Локка.

Французька Просвіта: особливості соціологічних концепцій держави й права. Філософія історії як теорія суспільного розвитку.

Ш. Л. Монтеск'є про позитивні закони розвитку суспільства. Соціальне вчення Ж. Ж. Руссо. Ідеї “природного права” і “суспільного договору” як ідеологія свободи людини. Руссо про приватну власність як причину соціальної нерівності.

Дж. Віко: історія як продукт людської діяльності. Ідея циклічного розвитку суспільств. М. Ж. Кондорсе про основні етапи історичного прогресу. І. Г. Гердер про всесвітню історію як єдиний, цілісний процес закономірного розвитку. Культура як визначний фактор суспільного прогресу. Взаємовплив культур як історична закономірність.

Основні положення філософії історії Г. Гегеля.

Розвиток емпіричних, демографічних і статистичних досліджень у XVII–XIX ст. Виявлення економічних законів суспільства представниками англійської політичної економії (В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо). Школа “політичних арифметиків” та її роль у дослідженні соціальних явищ. Демографічні та статистичні дослідження в Німеччині І. П. Зюссмільха та Г. Ахенваля.

Література [7; 8; 17–19; 21; 28; 36–38; 41; 45; 49; 55; 69]

Розділ II. Класична соціологія XIX — початку XX ст.

Тема 5. Виникнення і розвиток соціології у XIX — на початку XX ст.

Криза методології традиційного суспільствознавства та проблема науковості соціального пізнання. Значення природничих наук для розвитку соціального знання.

Зародження позитивізму та його характерні особливості. К. А. Сен-Сімон про потребу у новій науці про людину.

О. Конт про необхідність вивчення суспільства як системи. Місце соціології в контівській системі позитивних наук. Предмет, структура і завдання соціології. Соціальна статика та соціальна динаміка. Соціальна стабільність і соціальний розвиток. Значення соціальних інститутів у житті суспільства. Проблема органіцизму та еволюціонізму в соціології О. Конта. Післяконтівська соціологія: теоретико-методологічні прагнення та розмежування.

Програма соціології Дж. Мілля.

Соціологічні ідеї праці А. Токвіля “Про демократію в Америці”.

К. Маркс як соціолог. Критика економічного детермінізму марксистів. Марксистська концепція соціальної структури. К. Маркс про сутність та форми відчуження. Теорія класів і класового конфлікту. Дискусії щодо марксистів в сучасній соціології.

Література [7; 10; 23; 28; 34–36; 42; 43; 54; 56; 57; 59]

Тема 6. Соціологічний натуралізм

Причини виникнення натуралістичної орієнтації в соціології. Особливості натуралістичного напрямку в соціології. Аналогія і редукціонізм як основні принципи соціологічного натуралізму.

Органіцизм в соціології. Г. Спенсер — основоположник поміркованого органіцизму. Методологія соціології Спенсера: елементи органіцизму, редукціонізму, аналогії. Еволюційна концепція Спенсера: фактори і механізми соціальної еволюції. Вчення Спенсера про соціальні інститути, їх типи і функції. Органіцистська соціологія П. Ф. Лілієнфельда, О. І. Строніна, А. Шефле, А. Еспінаса, Р. Вормса.

Форми соціологічного редукціонізму. Концепції соціального дарвінізму. Боротьба за існування і соціальні конфлікти. Соціалдарвіністські концепції У. Беджгота, Л. Гумпловича, У. Г. Самнера, Г. Ратценхофера, А. Смолла. Науково-теоретичні досягнення та недоліки соціал-дарвіністської парадигми.

Расово-антропологічна школа: А. Гобіно, Х. С. Чемберлен, Ваше де Лапуж, О. Аммон, Ф. Гальтон. Антисоціологізм расово-антропологічної концепції.

Географічна школа в соціології, її загальна характеристика та причини досягнень і помилок (Г. Т. Бокль, Е. Реклю, Л. І. Мечников, С. М. Соловйов, В. С. Ключевський, Ф. Ратцель).

Психологічний напрям в соціології та його особливості. Психологія народів (М. Лацарус, Г. Штейнталь, В. Вундт). Психологія натовпу (С. Сігелс, Г. Лебон). Теорія наслідування Г. Тарда. Інтеракціонізм Ч. Х. Кулі. Концепція соціалізації та її основні поняття (“дзеркальне Я”, “первинна група”, “соціальна організація”). Інстинктивізм У. Мак-Дугалла. Соціологічні проблеми психоаналізу З. Фрейда. Модель особистості Фрейда. Теорія витіснення та сублимації як механізм діяльності та творчості в історико-культурному процесі.

Література [7; 10; 28; 34–36; 40; 56; 57; 59; 65]

Тема 7. Антинатуралістична реакція в соціології і формування теорії соціальної дії

Критика натуралістичного редукціонізму кінця XIX — початку XX ст. Неідеалістичні напрями філософської думки — неокантіанство, “філософія життя”, феноменологія, філософська антропологія та їх вплив на соціологію. Проблеми культури і соціалізації особистості в американському прагматизмові (В. Джемс, Дж. Дьюї) та британській соціальній антропології (Е. Вестермарк, Д. Редкліфф-Браун, Б. Малиновський).

Формування і розвиток інтеракціоністських концепцій в американській соціології. Дж. Г. Мід про специфіку міжособистісної взаємодії. Роль символів у процесі комунікації. Становлення особистості як процес рольової інтерналізації. Поняття “узагальнених інших”.

Особливості становлення і розвитку соціології як окремої науки у Німеччині. “Формальна соціологія” Ф. Тьонніса і Г. Зіммеля. Поняття спільноти і суспільства у соціології Ф. Тьонніса. Г. Зіммель про соціологію як “науку про чисті форми соціації”. Зіммелівська концепція соціальної диференціації. Теорія культурного конфлікту. Соціологічні ідеї В. Зомбарта. Вчення про соціокультурні передумови виникнення капіталізму.

Життєвий шлях і наукова творчість М. Вебера. Розробка Вебером логіко-методологічних засад соціологічної науки. Веберівська теорія цінностей і теорія “ідеальної типізації”. Основні категорії “розуміючої соціології”. Концепція соціальної дії. Структура і види соціальної дії. Принцип раціоналізації соціальної дії. М. Вебер про “вибіркову спорідненість” між протестантською етикою і “духом капіталізму”. Вчення про типи панування. Соціологія релігії М. Вебера. Веберівська концепція професійної етики політика і вченого.

Інтелектуальні витoki соціології Е. Дюркгейма. Предмет соціології, її місце серед інших наук. “Соціологізм” як теорія суспільства. Правила соціологічного методу. Соціальні факти як незалежні від індивідуальної свідомості способи дій, думок і переживань. Дюркгейм про причинне пояснення і функціональний аналіз. Теорія поділу суспільної праці. Поняття механічної і органічної солідарності, сегментарної та функціональної диференціації, моральної щільності суспільства. Дюркгейм про соціальну норму і патологію. Використання принципів “соціологізму” в дослідженні причин самогубства. Теорія колективних уявлень, її застосування для пояснення природи релігії, науки, культури.

Проблема соціальної дії у працях В. Парето. Поняття резидуальності соціальної дії. Теорія циркуляції еліт. Концепція ідеології.

Література [3; 4; 7; 10; 15; 16; 23; 26–28; 30–36; 39; 44; 52; 54; 56; 57; 59; 65; 66]

Розділ III. Сучасний етап розвитку соціології

Тема 8. Американська соціологія 20–60-х років

Формування дослідницької програми Чиказької школи. Р. Парк про відмінність між поняттями територіальної спільноти і суспільства. Розробка понять соціальної екології у праці Р. Парка “Місто”. Дослідження соціальної структури і соціальних змін у працях Р. Лінда і Х. Лінд “Середнє місто у процесі змін” та Л. Корнера “Американське місто”. Дослідження соціальних проблем у працях Л. Вірта “Гетто”, Р. Кавана “Суїцид” та Е. Стоуквіста “Маргінальна особистість”. Вплив Чиказької школи на розвиток американської та світової соціології.

Соціально-психологічна концепція У. Томаса. Поняття установок і цінностей, соціальної ситуації, соціальної адаптації. Біографічний метод і його використання у праці У. Томаса і Ф. Знанецького “Польський селянин в Європі і Америці”. Вивчення Томасом і Знанецьким процесів соціальної дезорганізації у середовищі польських емігрантів. Теоретичне значення емпіричних досліджень У. Томаса і Ф. Знанецького.

Соціальні фактори, що зумовили розвиток соціології праці й управління. Класична школа “наукового менеджменту” (Ф. Тейлор, Г. Грант, А. Файоль та ін.). Тейлорівська система організації управління виробництвом і її соціальний зміст. Формування доктрини “людських відносин” як виклику “тейлоризмові” (Е. Мейо, В. Дік-сон). Методологічні засади й етапи здійснення Хоторнських експериментів.

Теоретичні джерела й етапи формування технократичних концепцій. Теорія “революції управлінців” Дж. Бернхема. Концепції трудової мотивації А. Маслоу і Ф. Херцберга. Теорія непрацюючого класу Т. Веблена. Класичні ідеї індустріального суспільства Р. Аро-на і У. Ростоу та їх розвиток у теоріях постіндустріалізму Дж. Гелб-рейта і Д. Белла.

Література [3–5; 7; 10; 34–36; 54; 56–59; 65]

Тема 9. Німецька соціологічна думка першої половини ХХ ст.

Наукова програма Франкфуртського інституту соціальних досліджень. М. Хоркхаймер і ідея “критичної теорії”. Антропологічна орієнтація у німецькій соціології. “Соціологія знання” М. Шелера. Соціологія культури А. Вебера і Ф. Фіркандта. Формальна соціологія Л. фон Візе.

Американський період діяльності Франкфуртської школи. Психоаналіз західної цивілізації у працях М. Хоркхаймера, Т. Адорно, Г. Маркузе, Е. Фромма. Соціологія знання К. Маннгейма. Аналіз Маннгеймом ідеології та утопії. Психогенетична соціологія Н. Елі-аса. Соціологічні ідеї праць М. Хоркхаймера і Т. Адорно “Діалек-тика просвітництва” та Г. Маркузе “Одномірна людина”. Дискусія між К. Поппером і Т. Адорно щодо методологічних засад соціологічної теорії.

Посилення емпіричної орієнтації у західнонімецькій соціології наприкінці 50–60-х років. Теорія класів і класового конфлікту Р. Дарендорфа. Антропологічна соціологія А. Гелена і Х. Фрайера. Соціологічна саморефлексія Х. Шельські. Соціологічні ідеї праць Ю. Хабермаса “Структурні зміни у громадській думці” і “Наука і техніка як ідеологія”. Теорія комунікативної дії Ю. Хабермаса.

Література [7; 10; 23; 25; 34–36; 39; 44; 46; 47; 54; 59; 60; 65]

Тема 10. Соціологічна думка Франції

Основні напрями розвитку французької соціології: постдюркгеймівський період. Теоретичні пошуки Французької соціологічної школи (М. Мосс, М. Хальбакс, С. Бугле, Ж. Даві, Ф. Сіміан, П. Фо-конне). Школа соціальної науки (Е. Демолен, А. де Турвіль, П. Бю-ро). “Міжнародний журнал соціології”. Католицька соціологія (Абер, Белліо, Деплуаж, Легран). Розробка соціологічної проблематики в рамках Вищої школи практичних досліджень.

Теоретичні напрями сучасної французької соціології — “діалек-тико-гіперемпірична соціологія” Ж. Гурвіча, технологічний детермінізм Ж. Фурастьє, теорія індустріального суспільства Р. Арона, соціологія організацій М. Крозьє, соціопсихоаналіз Ж. Менделя, акціонізм А. Турена. Структуралістські ідеї в соціології (К. Леві-Строс, М. Фуко, Ж. Лакан, Р. Барт).

Література [2; 7; 10; 23; 36; 54; 56; 57; 59; 65; 67]

Тема 11. Структурний функціоналізм і його альтернативи

Ідеї функціоналізму в соціологічній думці наприкінці XIX — на початку XX ст. Е. Дюркгейм і М. Вебер як попередники функціоналізму. Антропологічний функціоналізм В. Малиновського та А. Р. Редкліфф-Брауна.

Життєвий шлях і наукова діяльність Т. Парсонса. Теоретичні джерела парсонівської концепції соціальної дії. Поняття систем дії, діючої особи, ситуації. Мотиваційна структура дії. Когнітивна, оціночна і цінні-

сна орієнтації соціальної дії. Взаємопроникнення особистісної, соціальної і культурної субсистем, їх основні характеристики. Теорія соціальних систем пізнього Парсонса. Різновиди функціональної спрямованості окремих субсистем дії — адаптація, інтеграція, відтворення структури і зняття напруженості. Функціоналістське пояснення природи соціальних змін. Вчення Парсонса про соціальну диференціацію, еволюційні універсали та історичні типи суспільства. Вплив ідей Парсонса на сучасні теорії соціокультурної модернізації. Сучасні дискусії щодо теоретичної спадщини Т. Парсонса.

Р. Мертон про соціологічні теорії середнього рангу. Модель структурного функціоналізму Мертона. Мертон про соціальну структуру й аномію. Вплив ідей Р. Мертона на американську теоретичну й емпіричну соціологію. Дискусії про функціоналізм у сучасній соціології, їх основні напрями.

Гарвардський період наукової діяльності П. Сорокіна і його концепція соціальної взаємодії. Сорокін про чуттєву, умоглядну й ідеалістичну “суперсистему”, про цикли соціокультурної динаміки. Теорія соціальної стратифікації П. Сорокіна. Поняття одномірної і багатомірної стратифікації та соціальної мобільності. Критика П. Сорокіним сучасної йому соціологічної теорії.

Концепція соціального обміну Дж. Хоманса. Поняття зовнішньої і внутрішньої систем взаємодії. Соціальна поведінка як обмін нагородами і санкціями. Типологія закономірностей соціальної поведінки. Теорія соціального обміну П. Блау.

Альтернативні функціоналізмові напрями соціологічної теорії. Концепція соціального конфлікту (Л. Козер, Р. Дарендорф, А. Ту-рен, К. Боулдінг та ін.). Конфлікт як форма зняття напруженості в соціальній системі і фактор її інноваційної зміни. Способи раціональної регуляції соціальних конфліктів. “Альтернативна соціологія” А. Гоулднера і Р. Мілса та її основні поняття (“новий клас”, “па-нующа еліта” та ін.). Вплив ідей функціоналізму на розвиток сучасної соціології.

Література [2–5; 7; 10; 14; 23; 34–36; 39; 44; 48; 54; 58; 59; 61–66; 68]

Тема 12. Феноменологічна соціологія і етнометодологія

Теоретичні джерела феноменологічної соціології. Е. Гуссерль і А. Бергсон про переживання часу і “життєвий світ”. Феноменологічні ідеї у працях М. Вебера і М. Шелера. Обґрунтування принципів феноменологічної соціології у праці А. Шюца “Змістова структура соціального світу”. Поняття природної установки, саморозуміння, “розуміння іншого”, “типізуючого розуміння”. Принципи взаємозаміни точок зору і співпадання систем релевантностей. А. Шюц про принципову відмінність між просторовим і часовим принципами конституювання соціаль-

них зв'язків. Наукове знання як різновид “типізуючого розуміння”. Принцип “суб’єктивної інтерпретації” у соціальному пізнанні. Розвиток ідей феноменологічної соціології у праці П. Бергера і Т. Лукмана “Соціальне конструювання реальності”. “Соціологія повсякденності” як зразок застосування феноменологічних методів і її основні напрями.

Етнометодологія — програма розвитку нетрадиційної соціології. Обґрунтування основних ідей етнометодології у працях Г. Гарфін-келя. Проблема раціональності повсякденного життя в етнометодології. Особливості етнометодологічного дослідження соціальної дійсності. “Фонові очікування” і їх функції в системі соціальної взаємодії. Рефлексивність як елемент повсякденної діяльності. Застосування феноменологічних методів у сучасній соціології науки і соціології культури.

Інтерпретативна соціологія після Дж. Міда та А. Шюца. Символічний інтеракціонізм Р. Блумера. Натуралістична версія символічного інтеракціонізму М. Куна. Феноменологічна соціологія А. Сіку-рела, П. Махх’ю та Р. Гратхофа. “Драматургічний підхід” Е. Гоф-мана.

Література [3–4; 7; 10–11; 14; 23; 32–36; 39; 44; 50; 51; 54; 56; 57; 59; 65; 66; 70]

Тема 13. Новітні напрями розвитку соціологічної теорії

Неофункціоналізм як напрям сучасної соціологічної теорії. Концепція логіки соціологічного знання Дж. Александера. Розробка теорії соціальної дії Р. Мюнхом. Неофункціоналізм і теорії соціокультурної модернізації. Сучасні теорії модерного і постмодерного суспільства. Сучасна структуралістська соціологія. Соціологія символічних форм П. Бурдьє. Теорія соціальної структури Е. Гідденса. Вчення Гідденса про норми, ресурси і системи соціальної дії. Поняття “просторово-часової” дистанції. Гідденс про специфіку модерного суспільства. Теорія класової структури Е. Райта. Концепція соціальної структури Ч. Девіса і У. Мура.

Системна теорія суспільства Н. Лумана. Поняття самореферентності і контингентності. Ю. Хабермас про співвідношення між “соціальною системою” і “життєвим світом”. Концепція соціокультурної динаміки В. Бюля. Світ-системний аналіз І. Валлерстайна.

Поворот до теоретичної інтеграції в сучасній соціології. Дж. Ріт-цер, Дж. Александер як ідеологи теоретичної інтеграції.

Література [1–5; 7; 9; 12; 13; 20; 23; 29; 35; 36; 39; 59; 60; 63; 68]

ТЕМИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

1. Соціологічне знання: передумови виникнення та етапи становлення.
2. Інституціоналізація соціології: методологічні та теоретичні проблеми.
3. Еволюція предмету соціології в історії соціології.

4. Стилї теоретизування в соціології.
5. Проблема суспільства, людини та держави у соціальному знанні античності.
6. Проблема особистості та умов її розвитку у творчості гуманістів Відродження.
7. Соціологічний зміст теорій “природного права” та “суспільного договору”.
8. Теоретичні та методологічні особливості натуралістичної орієнтації в соціології.
9. О. Конт і виникнення позитивістської соціології.
10. Соціологічні погляди К. Маркса.
11. Принцип раціональності у соціології М. Вебера.
12. Діалектика людини і суспільства в теорії символічного інтеракціонізму (Дж. Мід, Дж. Блумер та ін.).
13. Соціологія Е. Дюркгейма: онтологічний та методологічний принцип.
14. Структурний функціоналізм Т. Парсонса як спроба побудови інтегральної теорії суспільства, культури й особистості.
15. Р. Мертон і його модель структурного функціоналізму.
16. Проблема розуміння і категорія “соціальної дії” в соціологічній перспективі.
17. Феноменологічний принцип “суб’єктивної інтерпретації” у соціальному пізнанні.
18. Комунікативна модель суспільства в соціології (Ч. Х. Кулі, Дж. Мід, Г. Блумер, Ю. Хабермас та ін.).
19. Проблема раціоналізації суспільства в “критичній теорії” (Г. Маркузе, Т. Адорно, М. Хоркхаймер та ін.).
20. Порівняльний аналіз сучасних теорій класів і класового конфлікту (Р. Дарендорф, Л. Козер, Е. Райт та ін.).
21. Проблема суспільного розвитку в соціологічних концепціях індустріального та постіндустріального суспільства.
22. Структуралізм як напрям сучасної соціологічної науки.
23. Мультипарадигмалізм і проблема мікро- та макросинтезу в соціологічній теорії.
24. Сучасні теорії модерного і постмодерного суспільства.
25. Тенденція глобалізації суспільства як соціологічна проблема.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Предмет історії соціології та етапи її розвитку.
2. Значення історії соціології для розвитку сучасної соціологічної думки.
3. Основні форми доннаукового відображення світу та специфіка відтворення в них суспільних процесів.

4. Загальна характеристика соціальної думки античної Греції та Риму.
5. Виникнення і розвиток історіографії та її значення для пізнання соціальних процесів.
6. Соціальні проблеми в творчості Платона і Аристотеля.
7. Особливості розвитку соціального знання в епоху середньовіччя.
8. Вчення про людину та суспільство у творчості гуманістів епохи Відродження.
9. Соціологічні ідеї соціальних утопій Т. Мора та Т. Кампанелли (порівняльний аналіз).
10. Причини виникнення концепцій філософії історії та їх значення для соціологічної науки.
11. Основні чинники та парадигми розвитку знання про суспільство Нового часу.
12. Соціальний зміст теорій “природного права” та “суспільного договору”.
13. Статистичні і демографічні дослідження XVII — початку XIX ст. та їх вплив на розвиток соціології.
14. Соціальні проблеми в творчості Ш. Л. Монтеск’є та їх значення для розвитку соціологічної науки.
15. Проблема факторів історичного розвитку в концепціях Дж. Віко, М. Ж. Кондорсе та І. Г. Гердера.
16. Соціологічний зміст філософії історії Г. Гегеля.
17. Причини кризи традиційного суспільствознавства на рубежі XVIII–XIX ст. та основні чинники виникнення соціології як самостійної науки.
18. Позитивна наука про людину А. Сен-Сімона.
19. Предмет, структура й особливості соціології О. Конта.
20. Індивідо-центристська соціологія Дж. Мілля.
21. Сутність та основні принципи соціологічної концепції Г. Спен-сера.
22. Причини виникнення основних шкіл соціологічного натуралізму та їх дослідницька проблематика.
23. Соціологічні концепції організму: наукові та методологічні недоліки.
24. Основні проблеми соціально-дарвіністських теорій у соціології, їх досягнення та недоліки.
25. Расово-антропологічна школа в соціології: порівняльний аналіз доктрин та їх наукова короткозорість.
26. Географічна школа в соціології: критичний аналіз.
27. Характерні риси та проблематика психологічного напрямку в соціології.
28. Комунікативна модель суспільства Дж. Г. Міда.
29. Теорія “символічного інтеракціонізму” Г. Блумера.
30. Соціологічна проблематика психоаналізу З. Фрейда.
31. К. Маркс і концепція матеріалістичного розуміння історії.

32. Відчуження як соціологічна проблема марксизму.
33. Основні поняття “розуміючої соціології” М. Вебера.
34. М. Вебер про взаємозв’язок між протестантською етикою та духом капіталізму.
35. Принцип раціональності у веберівській соціології.
36. “Соціологізм” як теорія суспільства Е. Дюркгейма.
37. “Колективні уявлення” як категорія дюркгеймівської соціології.
38. Теорія соціальної солідарності та суспільного поділу праці Е. Дюркгейма.
39. Соціологічна концепція Ф. Тьонніса.
40. Формальна соціологія Г. Зіммеля.
41. А. Токвіль про демократію як суспільний лад.
42. Особливості соціологічної концепції В. Парето. Суспільство як система взаємодії індивідів.
43. Ідейні витоки функціональних уявлень в соціології, особливості пізнавальної стратегії.
44. Основні поняття та проблеми функціоналістської соціології Т. Парсонса.
45. Уявлення про соціальну дію, взаємодію та соціальну систему в соціології Т. Парсонса.
46. Теорія соціальної системи Т. Парсонса, характеристика її основних проблем.
47. Структура соціології за Р. Мертоном.
48. Р. Мертон про соціальну структуру й аномію.
49. Причини ідеологічної та теоретико-змістовної критики функціоналізму в сучасній соціології.
50. Чиказька соціологічна школа: методологічні принципи та наукові результати.
51. Теоретичне значення емпіричних досліджень У. Томаса і Ф. Знанецького.
52. Проблема організації праці й управління в американській соціології першої половини ХХ ст.
53. Теоретичні джерела виникнення та етапи формування технократичних концепцій в соціології.
54. Сутність концепцій індустріального та постіндустріального суспільства.
55. Загальна характеристика наукової програми Франкфуртської соціологічної школи.
56. Проблема взаємозалежності мислення і суспільства в соціології знання К. Маннгейма.
57. М. Хоркхаймер та ідея “критичної теорії”.
58. Сутність дискусії між К. Поппером і Т. Адорно щодо методологічних засад соціологічної теорії, її основні висновки.
59. Теорія класів і класового конфлікту Р. Дарендорфа.

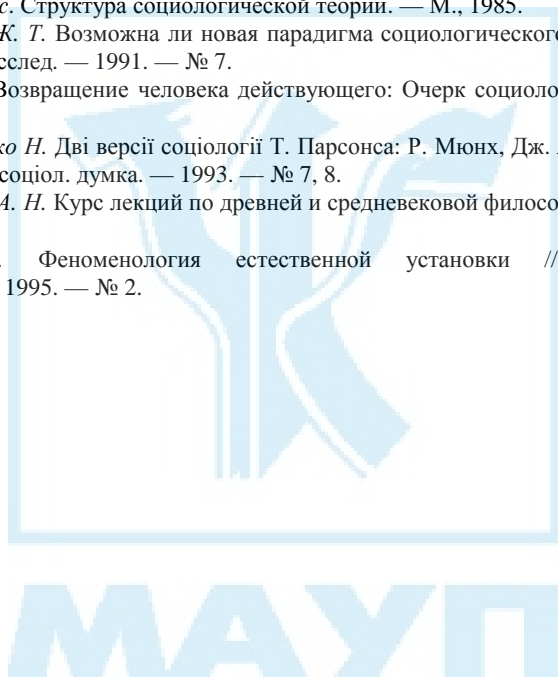
60. Конфліктологічний підхід Л. Козера.
61. Антропологічна соціологія А. Гелена і Х. Фрайєра.
62. Теорія комунікативної дії Ю. Хабермаса.
63. Загальна характеристика основних теоретичних напрямів французької соціології першої половини ХХ ст.
64. “Діалектична соціологія” Ж. Гурвіча.
65. Теорія індустріального суспільства Р. Арона.
66. Акціоністська соціологія А. Турена.
67. Значення структуралістських ідей К. Леві-Строса для соціології.
68. Концепція соціальної взаємодії П. Сорокіна.
69. Теорія соціокультурної динаміки П. Сорокіна.
70. Вчення П. Сорокіна про соціальну стратифікацію та соціальну мобільність.
71. Концепція соціального обміну Дж. Хоманса.
72. Теорія інтегративного обміну П. Блау.
73. Основні поняття “альтернативної соціології” А. Гоулднера і Р. Міллса.
74. Теоретичні джерела формування феноменологічної соціології.
75. Основні поняття та принципи феноменологічної соціології А. Шюца.
76. Розвиток ідей феноменологічної соціології П. Бергером і Т. Лукманом.
77. Основні принципи етнометодологічної соціології Г. Гарфінкеля і А. Сікурела.
78. “Драматургічний підхід” Е. Гоффмана.
79. Основні напрями й особливості розвитку сучасної західної соціології.
80. Неофункціоналізм як напрям сучасної соціологічної теорії.
81. Концепція логіки соціологічного знання Дж. Александера.
82. Теорія соціальної дії Р. Мюнха.
83. Сучасні теорії модерного і постмодерного суспільства.
84. Структуралізм у соціології (загальна характеристика).
85. Соціологія символічних форм П. Бурдьє.
86. Теорія структурації Е. Гідденса.
87. Сучасні теорії соціальної структури (Ч. Девіс, У. Мур).
88. Системна теорія суспільства Н. Лумана.
89. Проблема глобалізації в соціології. Світ-системний аналіз І. Валлерстайна.
90. Проблема мікро- і макросинтезу в сучасній соціології.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. *Александр Дж., Коломи П.* Неофункционализм сегодня: восстанавливая теоретическую традицию // Социол. исслед. — 1992. — № 10.
2. *Александр Дж.* Нові теоретичні напрямки в соціології // Філософ. і соціол. думка. — 1992. — № 2.
3. *Американская социологическая мысль* / Р. Мертон, Дж. Мид, Т. Парсонс и др. — М., 1994.
4. *Американская социология (традиции и современность)*. — Екатеринбург, 1997.
5. *Американская социология: Перспективы, проблемы, методы*. — М., 1972.
6. *Аристотель: Сочинения: В 4 т.* — М., 1976.
7. *Арон Р.* Этапы развития социологической мысли. — М., 1993.
8. *Асмус В. Ф.* История античной философии. — М., 1965.
9. *Бауман З.* Философские связи и влечения постмодернистской социологии // Вопр. социологии. — 1992. — № 2.
10. *Беккер Г., Босков А.* Современная социологическая теория в ее пре-емственности и изменении. — М., 1961.
11. *Бергер П., Лукман Т.* Социальное конструирование реальности. — М., 1995.
12. *Бурдьё П.* Начала. — М., 1994.
13. *Бурдьё П.* Социология политики. — М., 1993.
14. *Бхаскар Р.* Общества // Социо-Логос: социология, антропология, метафизика. — Вып. I. Общество и сферы смысла. — М., 1991.
15. *Вебер М.* Избранное. Образ общества. — М., 1994.
16. *Вебер М.* Избранные произведения. — М., 1990.
17. *Вико Дж.* Основание новой науки об общественной природе. — М., 1940.
18. *Гарфинкель А. Х.* Философия эпохи Возрождения. — М., 1980.
19. *Гердер И. Г.* Идеи к философии истории человечества. — М., 1977.
20. *Гидденс Э.* Стратификация и классовая структура // Социол. исслед. — 1992. — № 9, 11.
21. *Гоббс Т.* Избранные произведения: В 2 т. — М., 1964.
22. *Голосенко И. А.* История социологии как научная проблема // Социол. ис-след. — 1976. — № 1.
23. *Громов И., Мацкевич А., Семенов В.* Западная теоретическая социология. — СПб., 1996.
24. *Давыдов Ю. Н.* История теоретической социологии // Социол. исслед. — 1993. — № 5.
25. *Дмитриев А. С.* “Число зверя”: к происхождению социологического проек-та “Авторитарная личность” // Социол. исслед. — 1993. — № 3.
26. *Дюркгейм Э.* Разделение общественного труда. Метод социологии. — М., 1991.
27. *Дюркгейм Э.* Ценностные и реальные суждения // Социол. исслед. — 1991. — № 2.

28. *Захарченко М. В., Погорілий О. І.* Історія соціології — від античності до початку ХХ ст. — К., 1993.
29. *Здравомыслов А. Г.* Принцип рациональности в современной социологической теории // Социол. исслед. — 1990. — № 3.
30. *Зиммель Г.* Общение: пример чистой или формальной социологии // Социол. исслед. — 1984. — № 2.
31. *Ионин Л. Г.* Георг Зиммель — социолог. — М., 1981.
32. *Ионин Л. Г.* Понимающая социология. Историко-критический анализ. — М., 1979.
33. *Ионин Л. Г.* Социология культуры. — М., 1979.
34. *История буржуазной социологии XIX — начала ХХ в.* — М., 1979.
35. *История социологии в Западной Европе и США: Учебник для вузов.* — М., 1999.
36. *История теоретической социологии: В 4 т. / Под ред. Ю. Н. Давидова.* — М., 1997.
37. *История философии: В 5 т.* — М., 1969.
38. *Кампанелла Т.* Город солнца. — М., 1954.
39. *Козлова Н. Н., Смирнов Н. М.* Кризис классических методологий и современная познавательная ситуация // Социол. исслед. — 1995. — № 11.
40. *Кон И. С.* Позитивизм в социологии. — Л., 1964.
41. *Кондорсе М. Ж.* Эскиз исторической картины прогресса человеческого разума. — М., 1936.
42. *Конт О.* Дух позитивной философии. — СПб., 1910.
43. *Конт О.* Курс позитивной философии // Серия “Родоначальники позитивизма”. — Вып. 2, 3, 5. — СПб., 1912–1913.
44. *Критика современной буржуазной теоретической социологии.* — М., 1977.
45. *Макиавелли Н.* Князь // Соч. — М.; Л., 1934.
46. *Маннгейм К.* Консервативная мысль // Социол. исслед. — 1993. — № 1, 4, 9, 11.
47. *Маннгейм К.* Человек и общество в эпоху преобразований. — М., 1992.
48. *Мертон Р.* Социальная теория и социальная структура (фрагменты). — К., 1996.
49. *Монтескье Ш. Л.* О духе законов // Избранные произведения. — М., 1955.
50. *Неомарксизм и проблемы социологии культуры.* — М., 1980.
51. *Новые направления в социологической теории.* — М., 1978.
52. *Осипова Э. В.* Социология Эмиля Дюркгейма: критический анализ теоретико-методологических концепций. — М., 1977.
53. *Платон.* Сочинения: В 3 т. — М., 1971.
54. *Погорілий О. І.* Соціологічна думка ХХ ст. — К., 1996.
55. *Руссо Ж. Ж.* Об общественном договоре. — М., 1938.
56. *Ручка А. А., Танчер В. В.* Курс історії теоретичної соціології. — К., 1995.
57. *Ручка А. А., Танчер В. В.* Очерки истории социологической мысли. — К., 1992.
58. *Современная американская социология.* — М., 1994.

59. *Современная западная социология: Словарь.* — М., 1990.
60. *Современная социологическая теория: Бурдьё, Гидденс, Хабермас.* — Новосибирск, 1995.
61. *Сорокин П.* Моя философия — интегрализм // Социол. исслед. — 1992. — № 10.
62. *Сорокин П.* Человек, цивилизация, общество. — М., 1992.
63. *Социологическая теория сегодня /* Под ред. В. Танчера. — К., 1994.
64. *Структурно-функциональный анализ в современной социологии.* — Вып. 1–3. — М., 1968–1971.
65. *Тернер Дж.* Структура социологической теории. — М., 1985.
66. *Тощенко Ж. Т.* Возможна ли новая парадигма социологического знания? // Социол. исслед. — 1991. — № 7.
67. *Турен А.* Возвращение человека действующего: Очерк социологии. — М., 1998.
68. *Федорченко Н.* Дві версії соціології Т. Парсонса: Р. Мюнх, Дж. Александер // Філософ. і соціол. думка. — 1993. — № 7, 8.
69. *Чанышев А. Н.* Курс лекций по древней и средневековой философии. — М., 1991.
70. *Шюц А.* Феноменология естественной установки // Социол. исслед. — 1995. — № 2.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни	
“Історія соціології та соціологічних вчень”	4
Програмний матеріал до вивчення дисципліни	
“Історія соціології та соціологічних вчень”	4
Теми контрольних робіт.....	12
Питання для самоконтролю	13
Список рекомендованої літератури.....	17

Відповідальний за випуск
Редактор
Комп’ютерна верстка

Н. В. Медведєва
С. Г. Рогузько
Т. Г. Замура

МАУП

Зам. № ВКЦ-1224

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП